

* * *

אסיסקוביץ, ש. (2011). לחיים יש מחיר: הכלכלה הפוליטית של רפורמת חוק ביטוח בריאות ממלכתי בישראל. ירושלים: ספריית אשכולות ומאגנס.

מחאות קיץ 2011–2012 הגבירו את מודעות הציבור לקשר בין ההתמודדות היום-יומית של שכבות הביניים והשכבות החלשות עם הנטל הכלכלי לבין ההחלטות הפוליטיות העומדות מאחורי השחיקה במצב שכבות אלה. ההחלטות עוסקות בתחומי חיים רבים כגון דיור, חינוך, מיצוי זכויות בביטוח הלאומי (העומדת להקשיח את הקריטריונים לקבלת קצבת נכות בגין חולי כרוני) וכן תחום הבריאות. חוק ביטוח

חדש על המדף

בריאות ממלכתי (1995) הבטיח, מחד גיסא, ביטוח בריאות לכלל האוכלוסייה — במצב הקודם החלשים ביותר הם שנתרו ללא ביטוח בריאות — אך מאידך גיסא, בעקבות השינויים שנעשו בו, התייקרו חלק מהשירותים והחוק יצר למעשה "קשר בין קבלת שירות רפואי לבין האפשרות לשלם בעדו" (עמ' 2). כך לדוגמה, השינויים השנתיים בסל התרופות מייצגים מדיניות ונתונים ללחצים של קבוצות אינטרס ולשיקולים פוליטיים, ומשפיעים ישירות על החולים הנזקקים לתרופות אלו. כשתרופה מוצאת מסל הבריאות או אינה נכללת בו, אנשים שידם אינה משגת יאלצו לוותר עליה, למרות המחיר הכבד שישלמו בתפקודם או במצבם הבריאותי.

הייעוד העיקרי של החוק היה לתת מענה למשבר הכלכלי של מערכת הבריאות (ובעיקר קופת חולים כללית), אך גם מתוך הרצון לנתק אותה מהפוליטיקה המפלגתית. הספר שלפנינו נועד לחשוף את התהליכים הפוליטיים והמניעים שמאחוריהם, אלה שפעלו לשינוי הכללים ואלה שנועדו לשמור על הסדר הישן. פרקי הספר מציגים את המסגרת התיאורטית לדיון במערכות בריאות מנקודת הראות של חקר מדינת הרווחה; את ההתפתחות ההיסטורית של מערכת הבריאות בישראל, המשבר שעברה המערכת ותהליך חקיקת החוק; את השינויים שיצר החוק בזווית ראייה שונות; ואת מסקנות המחקר. פרק זה מתייחס לשינויים ביחסי הכוחות הפוליטיים, המשפיעים על מערכת הבריאות, ובעיקר לניתוקה מן המנגנון המפלגתי וההסתדרותי והפיכת המנגנונים הברוקרטיים (משרדי האוצר, הבריאות וקופות החולים) לבעלי ההשפעה המרכזיים. הוא עוסק גם בשינויים בתפיסת שירותי הבריאות כזכות חברתית, האמורה לצמצם את הקשיים בגישה לטיפול רפואי ומתן מענה לאוכלוסיות שלא היו זכאיות לשירותי בריאות מקיפים בעבר, והקשיים ביישום מטרה זו (הבאים לידי ביטוי בין השאר בפריחת ענף הביטוחים המשלימים לצורך זכאות לשירותים רחבים וטובים יותר). המסקנות נוגעות גם לשינוי בעקרונות מדיניות הרווחה, לבחינת החוק כמדד לשוויוניות ולסולידריות חברתית — שם נמצא כי למרות הרחבת מעגל הזכאים לשירותים, השחיקה הכוללת בסולידריות החברתית הביאה גם לשחיקה בהישגי חוק ביטוח בריאות ובנגישות לשירותים.

ספרו של שרון אסיסקוביץ, המבוסס בעיקר על עבודת הדוקטור שלו, כולל טבלאות, גרפים ורשימת מקורות נרחבת.